

ZÁPIS Z 8. ZASEDÁNÍ

KOORDINAČNÍHO VÝBORU PRO IMPLEMENTACI INICIATIVY EOSC V ČR

Termín: pondělí dne **26. ledna 2026** od 11:00 hod.

Místo: Videokonference prostřednictvím aplikace **Microsoft Teams**

Přítomni: M. Antol, P. Baldrian, D. Bilíková, J. Burgstaller, A. Caithamlová, P. Franc, M. Hajdúch, J. Havlíková, M. Hynková, L. Horníček, L. Křišťoufek, A. Lampertová, O. Majer, J. Martinovič, V. Maříková, P. Matějka, L. Matyska, H. Michová, L. Núñez Tayupanta, L. Náhlík, P. Nichtburgerová, P. Očko, J. Papírník, O. Prančl, S. Samková, P. Španěl, H. Sverenyák, Š. Tonarová, J. Tuček, V. Velčovský, M. Vyšinka, V. Vondrák

Omluveni: J. Hrušák

D. Bilíková zahájila 8. koordinační výbor pro EOSC, představila program a předala slovo prvnímu přednášejícímu P. Očkovi.

1. Zpráva o realizovaných aktivitách a výstupech projektu IPs CARDS za rok 2025

P. Očko představil projekt IPs CARDS s trváním od 1. 1. 2023 do 31. 12. 2028, který obsahuje následující klíčové aktivity: KA1 Řízení projektu, KA2 Implementace a provoz Platformy nové generace (PNG) a KA3 Metodická podpora práce s metadaty výzkumných dat a perzistentní identifikátory. Projekt má za cíl vytvořit a ověřit v pilotním provozu novou společnou knihovně-informační platformu pro segment výzkumných a akademických knihoven v České republice. Platforma nové generace (PNG) poskytne kvalitní vyhledatelnost a dostupnost zdrojů (elektronických, digitalizovaných i tištěných) a výsledků výzkumu prostřednictvím centrálního vyhledávače a dalších služeb pro VaVal komunity bez ohledu na jejich fyzické umístění. Dále se podílí na vytvoření společného zázemí pro implementaci datově orientovaných součástí strategie Open Science v ČR, především v rámci pilířů Open/FAIR Data a EOSC. Od 6. 1. 2026 došlo ke změně předsedkyně řídicího výboru projektu, kterou se stala D. Bilíková.

Rozpočet projektu je 1 374 078 188,25 Kč, z toho bylo od 1. 1. 2023 do 31. 12. 2025 vyčerpáno 141 740 065,68 Kč (10,31 % čerpání celého rozpočtu projektu). Čerpání nyní výrazně akceleruje. Nezpůsobilé výdaje byly vyčísleny ŘO OP JAK na 191 994,86 Kč. U všech stanovených indikátorů projektů dochází k jejich řádnému naplňování. U indikátorů zaměřených na zapojení institucí, počty akcí a účastníků, příspěvků na odborných akcích atd. dochází k navyšování indikátorů. Personální obsazení: 47,8 FTE z celkových 69,5. K 31. 12. 2025 odešel z pozice Hlavního odborného garanta Mgr. Jakub Štoger, k 1. 1. 2026 nastoupil na tuto pozici Mgr. Pavel Franc a vykonává ji společně s RNDr. Miroslavem Bartoškem, CSc. V KA1 byly realizované významné změny. Došlo k personálním úpravám pozic a některých časových indikátorů, snížení finančních milníků a jsou připraveny významné změny, zejména aktivity technologický transfer, revize architektury platformy nové generace, změny v čerpání apod. V KA2 se úspěšně podařilo vysoutěžit dodavatele platformy nové generace – společnost ExLibris – a bylo dosaženo významné úspory oproti původním předpokladům z projektové žádosti i oproti nabídkám podaným v první veřejné zakázce. Dobrou zprávou pro celý budovaný ekosystém je, že cena nejen za dodání platformy, ale i za její provoz, je nižší, než jaká byla nabízena v první zakázce, která byla ukončena na jaře 2025 bez výběru dodavatele. To znamená, že se podařilo dosáhnout významné úspory a současně zajistit dodávku velice komplexního řešení. Následuje implementace ve spolupráci s dodavatelem, respektive migrace členských institucí na tento systém. Z dalších aktivit se jedná o

dokončení veřejné zakázky: Vývoj Aplikace registrace II, což je jeden z klíčových systémů pro NTK, případně pro další členské instituce. Probíhají interní analýzy k oblasti AI apod. Probíhá aktivita technologický transfer, zatím ve formě spuštění Akademie transferu znalostí NTK, v přípravě je veřejná zakázka na IT nástroje a podpora vyhledávání v oblasti duševního vlastnictví. Probíhá komunikace o horizontální spolupráci s institucemi zaměřenými na rozvoj Národních funkcí. Došlo k podpisu memoranda o spolupráci s Národní knihovnou, která připravuje systémy pro Národní autority a Souborný katalog ČR.

P. Očko představil plán aktivit na rok 2026. Dojde k realizaci 1. implementační vlny PNG, migrace klíčových institucí. V KA3 probíhá spolupráce v rámci skupiny pro metadata, kde je k dispozici aktualizovaná verze modelu CCMM, který je možné vyhledat na webu (<https://model.ccmm.cz/research-data/en/>). Probíhají školení a prezentace, probíhá analýza softwaru pro národní katalog repozitářů. Co se týče centra pro perzistentní identifikátory, rozšiřují se počty členů v rámci národních center ORCID a DOI a rozvíjí se identifikátory „.cz“. V realizaci jsou cost-benefit analýza, školení, workshopy apod. Vyzdvihl také význam spolupráce a komplementarity se všemi relevantními projekty, které fungují pod hlavičkou Open Science.

D. Bilíková vyzvala k otázkám.

M. Hajdúch poděkoval za prezentaci a dotázal se, zda soutěže na zakázky, které souvisí s poskytnutím softwarových řešení, se soutěží způsobem, aby softwarové klíče zůstaly ve vlastnictví instituce, anebo jestli se jedná o placenou licenci. Zajímal se, zda budou instituce mít možnost rozvíjet software samostatně nebo jestli bude potřeba i do budoucna služby platit.

P. Očko: Platforma nové generace od dodavatele ExLibris, bude zpoplatněná, při vývoji dalších systémů pod hlavičkou NTK bude velká část realizována namíste.

P. Franc doplnil, že pro technologický transfer je využíván konsorciální nákup hromadné licence za zvýhodněných podmínek, než by bylo pro jednotlivé instituce, pokud by nakupovaly samy. NTK bude poskytovatelem sublicence dalším institucím. Jedná se o formu hromadného nákupu.

M. Hajdúch vyjádřil obavu, že vzniká neudržitelný stav, kdy se za nemalé peníze soutěží softwarové a technologické nástroje, které institucím nebudou nikdy patřit a každý rozvoj nástroje bude vyžadovat další finanční náklady a tím bude třeba pořád platit. Vyjádřil názor, že by bylo vhodné nástroje vlastnit, a ne do konce provozu platit softwarové a licenční poplatky. Zmínil, že obdobná neudržitelná situace je již v oblasti zdravotnictví.

P. Franc souhlasil, řekl, že je zastáncem OpenSource a vlastnění nástrojů a že by vývoj měl probíhat přímo v institucích. Přislíbil, že pokud to bude možné, konsorcium si nástroje bude vyvíjet. Tyto nástroje ale nejsou v OpenSource světě dostupné nebo jsou příliš složité, než aby je uměli vyvinout. Slíbil se situací zabývat, zjistí stav. Aktuální požadavek je migrace knihoven na současný stav. Připustil, že za 5 až 10 let bude možný vývoj v OpenSource.

M. Hajdúch namítl, že OpenSource není špatný, ale přesto navrhuje vlastnit softwarové klíče k softwarovému nástroji, aby jej bylo možno upravovat. Navrhl vysoutěžit dodavatele, který by dodal řešení, které by patřilo konsorciu projektu. Považuje za riziko, pokud licence bude patřit dodavateli, na kterého pak navždy bude konsorcium vázáno. Nemyslí si, že je to správná cesta.

P. Očko uznal podnět jako opodstatněný a bude se jím zabývat. V oblasti PNG využije systém, který je v této oblasti již využíváný, ale v jiných oblastech se bude snažit omezit budoucí závislost na dodavateli.

D. Bilíková bod uzavřela jako projednaný.

2. Zpráva o realizovaných aktivitách a výstupech projektu IPs EOSC-CZ a NRP za rok 2025

M. Antol prezentoval zprávu o realizovaných aktivitách projektu IPS EOSC CZ a národní repozitářové platformy (NRP) za rok 2025. Na začátek shrnul, že iniciativa řeší způsob nakládání s daty v ČR v rámci projektové podpory. Projekty IPs CARDS, IPs EOSC CZ, NRP a OS II na sebe navazují. IPs EOSC CZ je v realizaci od roku 2023 a jeho cílem je vytvořit technické, organizační a znalostní zázemí pro iniciativu, to kopíruje jeho struktura, což jsou tři klíčové aktivity: Sekretariát (koordinační složka), NMA a základní

služby NDI (technická složka), školící centrum (podpora ve vzdělávání). Na projekt EOSC CZ navazuje projekt NRP, který tvoří hardwarové zázemí pro uložení dat a další služby jako jsou kyberbezpečnost nebo nabírání lidských zdrojů a nasměrování vědeckých a technických skupin, aby zázemí uměly využívat. V projektu OS II výzkumné komunity postaví doménově specifické repozitáře. Přípravuje se projekt OS III, který podpoří na institucích rozvoj znalostní a dovedností. Na rozhraní tohoto roku se projekt dostal do druhé fáze. V první fázi projektu se propojili výzkumné komunity a odborníci. V současnosti je v pracovních skupinách čtyři sta aktivních členů. Uskutečnily se různé akce, semináře, workshopy, byly zahájeny hlavní projekty, a investovalo se do zvyšování povědomí výzkumných komunit o důležitosti Open Science a správy dat. V druhé fázi bude potřeba prokázat užitek pro výzkumné komunity, rozvoj repozitářů i mimo projekty a uplatnění výsledků i na evropské úrovni.

Projekt IPs EOSC CZ má rozpočet 450 mil. Kč, tři partnery, M. Antol je hlavní manažer. V čerpání má projekt mírně podčerpáno, jelikož kvalitativně a kvantitativně bylo složité nabrat kapacity na projekt. Sekretariát má za sebou přípravu konceptu task forces. Doteď fungovaly pracovní skupiny, které byly informační složkou. Nyní je snaha vytvořit menší úderné skupiny, které budou řešit vybraná témata ve správě dat a pracovat na koordinaci přípravy vzdělávacích komunikačních strategií iniciativy EOSC CZ a také pomoci projektu Open Science II. Probíhá konzultace výzvy Open Science III. KA3 je technické zastřešení, stěžejní je zde národní metadatový adresář, je to hlavní bod komplementu k IPs CARDS, kde IPs CARDS dodává metadatový model, probíhá také implementace řešení, které by mělo zastřešit datové repozitáře v ČR, propojit je a být kontaktním bodem. NMA běží. V minulém roce byla připravena podpora CCMM modelu. Školící centrum podporovalo akce, konference, školení, workshopy, od COVIDu se rozšířila podpora online, díky tomu byly milníky a indikátory překonány, bylo vyškoleny 3000 lidí, letní školy, plánujeme další konference, kde propojujeme komunity, diskutujeme stav implementace a co je trápí v ten daný moment, tak potom mezinárodní konference EOSC European Science Cloud, kde tvoříme českou kapitolu evropského snažení, máme zahraniční partnery.

Cíle projektu v roce 2026 jsou v rámci sekretariátu pokračovat s podporou pracovních skupin a task forces, vytvořit koncept udržitelnosti NDI po skončení projektu v rámci národních zdrojů. Projekt v tomto případě nevyužívá dodavatelů od třetích stran. Dále je to vytvoření konceptu českého národního uzlu a jeho přípravy v rámci evropské EOSC federace, která vyvíjí svůj governance model. V KA3 je naplánovaná tvorba uživatelského rozhraní NMA, instalace a integrace návazných zdrojů, např. z projektu OS II. Bude zprovozněna prvotní verze hardware NMA a postupně bude zvyšován rozsah poskytovaných služeb komunitě. Pokračovat budou školící akce a podpora projektu OS II.

Projekt NRP pro výzkumná data je větší projekt, co se týká zdrojů i počtu partnerů. Má devět plus jednoho partnerů (NTK je ve speciální situaci – nemůže být aktivním členem konsorcia), koordinátorem projektu je CESNET, hlavním řešitelem je prof. L. Matyska a celkový schválený rozpočet je 1,3 mld. Kč, přičemž např. investice 300 mil. Kč je vyhrazena na hardwarové zázemí, na kterém budou v ČR data reálně uložena. Klíčových aktivit je šest. KA1 je koordinační, KA2 má za cíl vývoj a provoz národní datové infrastruktury. Zakoupená je již část hardwarové infrastruktury. Na CESNETu leží 33,5 petabytů (PB) a v SSČ AVČR 5,7 PB hardwarové neboli surové kapacity, probíhá replikace dat, režijní náklady apod. Cílem je dosáhnout 55 PB cílové uživatelské kapacity. Hardware je pořizován průběžně. U části hardwaru došlo k posunu nákupu z října roku 2025 na leden 2026. Na tomto hardwaru poběží tři systémy pro repozitáře. Jedná se o CESNET Invenio, Clarin-DSpace, který má zázemí na Univerzitě Karlově (UK) a ještě ASEP/ARL, který je na Akademii věd (AV ČR). Na nich mohou postupně vědecko-technické komunity budovat své repozitáře. Další z aktivit jsou pilotní repozitáře. V projektu je pět demo repozitářů v různé fázi rozpracování. Některé repozitáře byly spuštěny až po zprovoznění zpožděné dodávky hardwaru v lednu 2026. KA4 se věnuje službám, integraci NRP, tvorbě metadatových profilů, zprávě licencí, AAI, správě účtu, který bude fungovat napříč systémy. KA5 se zaměřuje na vývoj vlastních služeb, data stewardship wizard (data management planning), což je průvodce pro výzkumníky, jak pracovat s daty. V KA6 dochází ke změně, kyberbezpečnost měla původně zajišťovat Masarykova univerzita, po změně CESNET. Kyberbezpečnost zahrnuje postup při řešení bezpečnostních událostí, penetrační testování – testování odolnosti infrastruktury, síťový

monitoring, legislativní nároky a uživatelskou přívětivost. KA7 se zaměřuje na školení a osvětu v oblasti funkcionalit služeb NRP a podporu data stewardship komunity.

Cíle pro roky 2026 jsou vytvořit návrh modelu udržitelnosti IPs EOSC CZ, vybudovat robustní infrastrukturu, služby a zázemí pro data, v které bude zapojeno množství institucí s netriviálním množstvím zdrojů, spustit základní služby, alespoň v pilotní instalaci a navrhnout fungování infrastruktury po roce 2028. Také se ujistit, že infrastruktura je funkční a poskytnout podporu skupinám pro tvorbu vlastních repozitářů. Na toto úsilí naváže projekt OS II.

V. Vondrák se dotázal, zda bude možné využít národní repozitářovou platformu pro data ze státní správy, samosprávy, protože je to dobrý zdroj dat pro výzkumné účely.

M. Antol odpověděl, že charakter výzvy je cílený v rámci bariér působnosti ministerstva, a tím pádem to není možné takto využít, současný finanční rámec toto neumožňuje, na druhou stranu zájem o tuto službu by byl.

L. Matyska: potvrdil, že v této fázi to není možné, protože NRP je záměrně pojato, jako místo, kde se shromažďují výsledky výzkumu. Nicméně je snaha najít způsob, jak ukládat data ze státní správy a samosprávy, protože jsou zajímavým zdrojem pro výzkum. Snahou je propojit to, co existuje. Z hlediska udržitelnosti na národní úrovni je potřeba vést dialog, jakým způsobem NRP propojit s těmito daty.

M. Hajdúch vyjádřil souhlasil a navrhl do budoucna prověřit po právní stránce možnost využití úložišť komerčně v rámci společenství až do 20 % kapacity jako významný příspěvek k udržitelnosti.

L. Matyska namítl, že data státní správy a samosprávy nejsou v plánu využít pro komerční kapacitu. V ČR toto není podporované, přemostit by to mohla oblast Data Spaces, která v kontextu Evropy spadají do spolupráce s průmyslem. ČR je zapojená v oblasti Health a je potřeba si v ČR ujasnit pozici k Data Spaces. M. Hajdúch upřesnil, že nemyslel průmyslové a soukromé využití, ale zpoplatnění by měli být všichni aktéři (např. krajské samosprávy) mimo veřejné výzkumné instituce.

D. Bilíková uzavřela diskusi, změny v dosažení některých výstupů projektu zůstaly bez připomínek. Bod byl koordinačním výborem projednán.

3. Zpráva o realizovaných aktivitách a výstupech projektu Open Science II

L. Křišťoufek představil projekt Open Science II, který je realizovaný od 1. 10. 2025 a proto je počet dokončených aktivit za rok 2025 zatím omezený, na rozdíl od práce v klíčových aktivitách. Realizace projektu: 1. 10. 2025 – 31. 12. 2028, celkový schválený rozpočet: 857 195 386,51 Kč, investice: 16 874 818,15 Kč, osobní náklady: 532 012 767,61 Kč, cestovné: 5 547 837,89 Kč, služby: 5 902 742,66 Kč, minizáměry: 171 439 000,00 Kč, ostatní neinvestice: 125 418 220,20 Kč. L. Křišťoufek se zaměřil nejprve na ustavení organizační struktury a představil způsob fungování. Projekt má 11 partnerů, koordinuje jej Univerzita Karlova. Partnery projektu jsou Ústav organické chemie a biochemie AVČR, Ústav fyzikální chemie J. Heyrovského AVČR, Vysoká škola báňská – Technická univerzita Ostrava, Sociologický ústav AV ČR, Fyzikální ústav AVČR, Ústav pro českou literaturu AVČR, Masarykova univerzita, CESNET, Vysoké učení technické Brno, Univerzita Palackého Olomouc, Západočeská univerzita Plzeň. Vytváří heterogenní skupinu, která plní role garantů a partnerů v tematických klíčových aktivitách. L. Křišťoufek se zaměřil na klíčovou aktivitu KA1, kterou má Univerzita Karlova na starosti. Představil grafický návrh řízení, jednotlivých rolí, kdo s kým v projektu komunikuje apod, včetně rozpisu interního řízení projektu a schůzek jednotlivých řídicích a administrativních týmů. Další klíčové aktivity jsou KA2: Bio/zdraví/ potraviny, KA3: Materiálové vědy a technologie, KA4: Data management pro umělou inteligenci a strojové učení, KA5: Sociální vědy, KA6: Fyzikální vědy, KA7: Humanitní vědy a umění, KA8: Environmentální vědy, KA9: Citlivá data, KA10: Průřezová témata projektu a KA11: Minizáměry. Pilotní kolo minizáměrů bylo realizováno již v rámci příprav projektu. Byl vyhodnocen proces podávání žádostí a hodnocení. Došlo ke zdržení kvůli identifikaci problematických bodů v metodikách a procesech. Byla připravena a podána žádost o změnu, s tím že je připravena 1. a 2 výzva ke spolupráci daných minizáměrů.

D. Bilíková poprosila o dotazy, ale žádné nebyly vzneseny. Bod byl projednán.

4. Představení záměru výzvy Open Science III.

V. Maříková představila záměr připravované výzvy Open Science III (OS III), jejíž vyhlášení se předpokládá v červnu letošního roku. Do této fáze intenzivních příprav jsou zapojeny pracovní skupiny EOSC a tým IPS EOSC CZ. Výzva navazuje na předchozí intervence, tedy individuální projekty systémové – Výzkum a vývoj I, Open Science I a Open Science II a jejím primárním cílem je posílení lidských zdrojů i kompetencí v oblasti správy výzkumných dat v ČR. Zvláštní důraz je přitom kladen na maximalizaci využití již existujících nástrojů, infrastruktury a služeb budované Národní datové infrastruktury (NDI). Výzva s celkovou alokací 500 mil. Kč je koncipována jako nesoutěžní, což umožní zajistit plošnou podporu napříč širokým spektrem výzkumného prostředí. Administrace bude pro žadatele zjednodušena využitím modelu zjednodušeného vykazování Simplified Cost Option (SCO). Instituce si budou volit typové výstupy a k nim adekvátní personální kapacitu. Loňské šetření absorpční kapacity potvrdilo vysoký zájem o tuto podporu, což reflektuje i rostoucí povědomí institucí o nových povinnostech, které přináší nový zákon o podpoře VaVal a transferu znalostí. Předpokládá se, že podporu získá až 100 žadatelů. Vzhledem k vysoké poptávce bude u jednotlivých projektů nastaven finanční limit, přičemž rozdělení do alokačních pásem bude pravděpodobně odvozeno od výše institucionální podpory dané organizace. Svrchovaným cílem výzvy je pak zejména podpora méně připravených institucí, které dosud stály mimo hlavní dění v oblasti EOSC. Záměrem je pomoci těmto organizacím s orientací v problematice otevřené vědy a FAIR dat, a tím symbolicky „sevrýt nůžky“, které se v uplynulém období mezi různě pokročilými institucemi rozevřely.

D. Bilíková vyzvala k položení dotazů, k bodu nebyly žádné vzneseny.

5. Koordinace vzdělávacích osvětových aktivit

S. Samková poděkovala za představení bodu a přiblížila pro kontext, že tento bod je důsledkem iniciativy EOSC, v které byly projekty organizovány postupně. Na začátku nebylo jasné, jak budou vypadat budoucí projekty. S. Samková proto vyjádřila přání, aby koordinace vzdělávacích osvětových aktivit probíhala v rámci projektu EOSC CZ, ostatní projekty spolupracovaly a KV byl o těchto aktivitách informován. Předala slovo M. Antolovi k vyjádření se za projekt EOSC CZ. M. Antol potvrdil, že koordinační skupina pro oblast vzdělávání již funguje. Momentálně koncipuje dokument, jehož účelem bude činnost zformalizovat. Za EOSC CZ s návrhem souhlasí.

J. Tuček potvrdil slova M. Antola, prosba byla vyslyšena dříve, než byla vyřčena. Spolupráce započala při přípravě žádosti. Potvrdil, že zastřešující musí být iniciativa EOSC a OS II bude přispívat.

M. Hajdúch poděkoval za úsilí, které je směřováno do vzdělávání, a vyzdvihl význam stewardů; apeloval ale na vyšší míru školení výzkumníků.

J. Tuček: navrhl v rámci zahrnout vzdělávací aktivity na úrovni školení mladých vědeckých pracovníků, např. povinnost na úrovni postgraduálního studia.

M. Antol: souhlasil, že vzdělávací aktivity je možné zařadit do etického i moderního přístupu, jak dělat výzkum, aby měl „impact“.

D. Bilíková uzavřela zasedání, požádala účastníky o zasílání návrhů k programu příštího jednání, které se uskuteční v červnu.